

Marcin Karas

"Autorytet doktrynalny św. Tomasza z Akwinu", Santiago Ramirez OP, przeł. Mariusz Beściak, Warszawa 2014 : [recenzja]

Rocznik Tomistyczny 4, 359-361

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzja

Santiago Ramirez OP, *Autorytet doktrynalny św. Tomasza z Akwinu*, przeł. Mariusz Beściak, Warszawa 2014, ss. 324.

Tłumaczenie obszernego studium hiszpańskiego tomisty, o. Santiago Ramireza (1891-1967), poświęconego kluczowej dla filozofii i teologii chrześcijańskiej kwestii autorytetu doktrynalnego Akwinaty (*De auctoritate doctrinali S. Thomae Aquinatis*) to rzadkość na naszym rynku księgarskim. Oryginalne wydanie tej rozprawy ukazało się w Salamance w roku 1952. Były to lata znamienne dla przemian we współczesnej filozofii katolickiej. W dwa lata po encyklice *Humani generis* papieża Piusa XII tomiści zdawali sobie sprawę z rozlicznych zagrożeń, które stały przed filozofią chrześcijańską. Tomaszowy sposób uprawiania filozofii miał być na te zagrożenia skutecznym lekarstwem (przez swój realizm, obiektywizm, optymizm i uniwersalizm). Tak argumentował papież i takie samo stanowisko zajmował Autor omawianego tu studium. Jego znaczenie nie jest jednak wyłącznie historyczne, bo tomizm zachowuje ważność również i w naszych czasach. Warto się

gnąć do rozprawy, w której przytaczane są zasadnicze, trwałe racje na rzecz tezy o znaczeniu filozofii i teologii tomistycznej dla Kościoła i myślicieli katolickich.

Wybór tego tekstu, wzbogaconego jeszcze licznymi dokumentami papieskimi (po raz pierwszy w Polsce ukaże się tak kompletny i obszerny zbiór wypowiedzi różnych papieży o tomizmie, zajmujący około połowy objętości całego tomu), jest niezwykle ważny dla dyskusji toczonych współcześnie w myśli chrześcijańskiej w naszym kraju. Filozofia i teologia tomistyczna są tu mianowicie ukazane jako szczytowe osiągnięcie kultury katolickiej i niezawodne narzędzie do twórczego, ale prawowiernego i zgodnego z Tradycją uprawiania tych dziedzin w Kościele. Dobrze się stało, że w naszej literaturze naukowej znalazł się w końcu ten źródłowy traktat, który przedstawia system filozoficzny o fundamentalnym znaczeniu dla Kościoła i dobrze to znaczenie uzasadnia.

Najwyżsi przedstawiciele Kościoła wielokrotnie wypowiedzieli się o tomizmie jako o oficjalnej formie nauki katolickiej, a teza ta (obecna również na Soborze Watykańskim II) pozostaje dziś niemal nieobecna w refleksji uczonych. Omawiana książka ważną tę tezę przypomina, podkreśla i uzasadnia. Tom ukazał się za zgodą archidiecezji warszawskiej i wydany został przez Katolicki Instytut Apologetyczny, który jest inicjatywą grupy młodych ludzi związanych z warszawskim i lubelskim środowiskiem akademickim. Jest to organizacja o profilu monarchistycznym i antymodernistycznym, zatem tomizm świetnie wpisuje się w ideową tożsamość wydawcy i stanowi punkt odniesienia dla podejmowanej przez nią działalności.

Aby powiedzieć kilka słów o samym przekładzie, uważam, że tłumacz, p. Marcin Beściak, młody badacz, student filologii klasycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim i na Uniwersytecie Warszawskim, wyśmienicie wywiązał się ze swego ambitnego zadania. Jego znajomość nauczania Kościoła, tomizmu i łaciny kościelnej jest bardzo dobra, a przekład został sporządzony na najwyższym poziomie. Wierność oryginałowi jest nienaganna, a jednak wcale nie staje się nużąca. Tłumacz dobrze czuje „ducha języka polskiego”, oddając po polsku specyficzny, zwięzły, ale i dobitny styl wypowiedzi kościelnych i rozróżnień filozoficznych. W umiejętny sposób zostały tu połączone istniejące już w języku polskim fragmenty cytowanych przez Autora dzieł z tymi fragmentami książki, które są analizami samego hiszpańskiego dominikanina. Przekład czyta się płynnie, tłumacz świetnie oddaje

terminy techniczne z filozofii i teologii scholastycznej, zdania są przejrzyste, a wywód – komunikatywny. Dotąd miałem okazję pracować nad różnymi przekładami z języka łacińskiego i moim zdaniem omawiany tu tekst należy do bardzo dobrych prac translatorskich. Sądzę, że w pełni zasługuje na uznanie zarówno z racji merytorycznych, jak i warsztatowych. Ponadto tłumacz uzupełnił książkę cennymi i fachowymi przypisami wyjaśniającymi ważne fakty, pojęcia i nazwiska, mniej dziś znane, konieczne dla owocnego poznawania filozofii i teologii tomistycznej, które są – aby zacytować jednego ze współczesnych historyków młodego pokolenia – niczym piękna katedra gotycka, ukryta gdzieś pod ziemią, do której zdarza się niekiedy znaleźć ukryte wejście, trafić tam, aby już nigdy o niej nie zapomnieć i nigdy jej nie opuścić.

Zebranie w jednym miejscu tak wielu świadectw wzbogaca znacząco naszą wiedzę na temat recepcji tomizmu w myśli chrześcijańskiej, zwłaszcza gdy chodzi o ostatnie dwa stulecia, od czasów Piusa IX do Jana XXIII, na którym kończy się aneks. Rozważania o Ramireza wprowadzają zaś nas w samo serce dyskusji na temat tzw. nowej teologii, rozwijającej swe idee w latach pięćdziesiątych minionego stulecia. Książka ta może się zatem stać również czymś w rodzaju tomistycznej odpowiedzi na główne postulaty takich uczonych, jak Yves Cognar OP czy Henri de Lubac SJ, niezwykle popularnych również w Polsce, w tym za sprawą wydawanych coraz liczniej tłumaczeń ich dzieł.

O. Ramirez nie uwzględnił, co oczywiste, specyfiki filozofii tomistycznej

uprawianej w Polsce. W związku z tym warto zwrócić uwagę, że – inaczej niż w Hiszpanii – polscy tomisci po II wojnie światowej prowadzili dyskusje z marksistami na temat racjonalności filozofii chrześcijańskiej, gdyż byli atakowani za rzekomy idealizm, antyracjonalizm i fideizm. Polscy zwolennicy tomizmu podkreślali zatem naukową metodologię tomizmu (m.in. robił tak ks. prof. Stanisław Kamiński, 1919-1986) i ściśle odróżniali filozofię od teologii. Duże zasługi w polemikach tomistów z marksistami ma w Polsce prof. Anto-

ni B. Stępień (ur. 1931), którego prace podejmują problemy nieznanne o. Ramirezowi. Zob. jego prace: *Wobec filozofii marksistowskiej. Polskie doświadczenia* (Rzym 1987; wyd. 2, Lublin 1990), a także *Oblicza dialogu. Z dziejów i teorii dialogu: marksści–chrześcijanie w Polsce* (wspólnie z T. Szubką, Lublin 1992).

Podsumowując, należy zachęcać wszystkich zainteresowanych myślą chrześcijańską do zapoznania się z traktatem o. Ramirez w wyśmienitym przekładzie p. Marcina Beściaka, któremu serdecznie gratuluję wykonanej pracy.